

**thematisch ambtsbericht mensenhandel:
Russische Federatie**

mei 2006

Directie Personenverkeer, Migratie- en Vreemdelingenzaken
afdeling Asiel- en Migratiezaken

	Inhoudsopgave	<i>Pagina</i>
1	Inleiding	3
2	Juridisch kader	4
2.1	Wetgeving met betrekking tot prostitutie	4
2.2	Wetgeving met betrekking tot mensenhandel	6
2.3	Internationale regelgeving	9
2.4	Terug- en overname overeenkomst	10
3	Maatschappelijk kader	11
3.1	Sociaal-economische positie van de vrouw	11
3.2	Sociale en maatschappelijke acceptatie	13
3.3	Opvangmogelijkheden en sociale reïntegratie	14
3.4	Risico van represailles	16
	Bijlage(n)	19
I	Lijst van gebruikte afkortingen	19
II	Lijst van geraadpleegde bronnen	20

1 Inleiding

In dit thematisch ambtsbericht mensenhandel wordt de huidige situatie in de Russische Federatie¹ beschreven voorzover deze van belang kan zijn voor de beoordeling van verzoeken voor reguliere verblijfsvergunningen, onder de beperking voortgezet verblijf gerelateerd aan de B9-regeling, van slachtoffers van mensenhandel die afkomstig zijn uit dat land.

Dit thematisch ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties (VN), de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt nader ingegaan op wetgeving op het gebied van mensenhandel en prostitutie. Deze beschrijving van het juridische kader wordt gevolgd door een kort overzicht van de belangrijkste internationale verdragen waarbij de Russische Federatie partij is.

In hoofdstuk drie wordt het maatschappelijk kader geschetst. Na een beschrijving van de houding van de maatschappij ten opzichte van prostitutie, komen de verschillende mogelijkheden tot opvang van slachtoffers van mensenhandel aan de orde. Tot slot wordt de kans op represailles voor teruggekeerde slachtoffers van mensenhandel nader belicht.

De in dit ambtsbericht gebruikte Nederlandse spelling van Russische plaatsnamen volgt, waar mogelijk, de spelling van de Nederlandse Taalunie.²

¹ Volgens artikel 1 van de Grondwet van de Russische Federatie (Gw) zijn de namen “Russische Federatie” (Российская Федерация) en “Rusland” (Россия) synoniem. Ook in dit ambtsbericht worden deze benamingen als synoniem gebruikt. Een Engelstalige vertaling van de Russische Grondwet kan worden verkregen via bijvoorbeeld <http://www.constitution.ru/en> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006].

² Zie <http://taalunieversum.org/taalunie> [laatst geraadpleegd op 8 maart 2006].

2 Juridisch kader

2.1 Wetgeving met betrekking tot prostitutie

Prostitutie is in Rusland verboden en strafbaar. Op grond van artikel 6.11 van het Wetboek van Administratiefrechtelijke Overtredingen (WvAO)³ wordt prostitutie bestraft met een geldboete gelijk aan 15 tot en met 20 maal het minimumloon.⁴ Het begrip “ prostitutie ” wordt in de wet niet nader gedefinieerd. De bepalingen inzake prostitutie zijn zonder onderscheid van toepassing op zowel vrouwelijke als mannelijke prostituee(/és). Voor de strafbaarstelling is het evenmin van belang of het een heteroseksuele of een homoseksuele betrekking betreft.⁵ Aan personen die de 16-jarige leeftijd niet hebben bereikt, kan op grond van artikel 2.3, eerste lid WvAO geen straf worden opgelegd. Vanaf de leeftijd van 16 jaar (de zogenaamde *age of consent*) zijn seksuele handelingen in Rusland niet meer strafbaar.⁶ In de praktijk wordt in Rusland nauwelijks opgetreden tegen prostituee(/és).⁷

Het verkrijgen van materieel voordeel door derden als prostituee(/é) te laten werken (souteneurschap) wordt op grond van artikel 6.12 WvAO bestraft met een geldboete gelijk aan 20 tot en met 25 maal het minimumloon dan wel administratieve detentie van ten minste 10 en ten hoogste 15 etmalen.

Het Wetboek van Administratiefrechtelijke Overtredingen heeft geen extraterritoriale werking. Dit betekent dat Russische onderdanen die buiten Rusland als prostituee(/é) hebben gewerkt of zich schuldig hebben gemaakt aan souteneurschap, voor deze feiten in Rusland niet kunnen worden vervolgd.

³ Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях, wet N° 195-ФЗ van 30 december 2001 (met latere wijzigingen). Een Russischtalige kopie van het Wetboek van Administratiefrechtelijke Overtredingen kan worden verkregen via bijvoorbeeld <http://www.pravozashita.ru> [laatst geraadpleegd op 16 maart 2006].

⁴ Het minimum maandloon is, met ingang van 1 september 2005, vastgesteld op het bedrag van 800 roebel. Met ingang van 1 mei 2006 zal het minimumloon 1.100 roebel bedragen; zie Wet op het minimumloon (Закон о минимальном размере оплаты труда) van 19 juli 2000, wet N°82-ФЗ (met latere wijzigingen). De wisselkoers bedroeg op het moment van het schrijven van dit ambtsbericht: 1 Euro = 33,70 roebel (stand van zaken 17 maart 2006).

⁵ Homoseksuele handelingen, zowel tussen mannen als tussen vrouwen, zijn in Rusland niet strafbaar of verboden; zie ILGA, [World Legal Survey; Russia](http://www.ilga.info) (last updated 31/07/00), verkrijgbaar via <http://www.ilga.info> [laatst geraadpleegd op 17 maart 2006].

⁶ ILGA, [World Legal Survey; Russia](http://www.ilga.info) (last updated 31/07/00).

⁷ Zie bijvoorbeeld Gazeta Wyborcza, [Handel żywym towarem rośnie w Rosji lawinowo](http://www.gazeta.pl), 20 maart 2006.

In artikelen 240 en 241 van het Wetboek van Strafrecht (WvSr) van de Russische Federatie⁸ worden andere strafbare feiten genoemd die verband houden met prostitutie.

In artikel 240, eerste lid WvSr wordt rekrutering ten behoeve van prostitutie evenals het dwingen tot prostitutie bestraft met een geldboete van maximaal 200.000 roebel of een geldboete, waarvan de hoogte gelijk is aan het arbeidsinkomen of een ander inkomen van de dader voor een periode van maximaal 18 maanden. De dader kan een beperking van bewegingsvrijheid voor een periode van maximaal 3 jaar of een gevangenisstraf van eveneens 3 jaar worden opgelegd. Indien bij het plegen van de in het eerste lid van artikel 240 WvSr genoemde strafbare feiten sprake is geweest van gebruik van geweld of dreiging met geweld, indien het slachtoffer naar het buitenland wordt vervoerd of illegaal in het buitenland wordt ondergebracht, dan wel indien de daders in groepsverband en op basis van een eerdere overeenkomst handelen, kan op grond van artikel 240, tweede lid WvSr een gevangenisstraf van maximaal 6 jaar worden opgelegd. Strafbare feiten omschreven in het eerste en tweede lid van artikel 240 WvSr welke begaan worden door een georganiseerde groep of ten aanzien van een minderjarige,⁹ worden bestraft met een gevangenisstraf van minimaal 3 en maximaal 8 jaar (artikel 240, derde lid WvSr).

Op grond van artikel 241, eerste lid WvSr worden handelingen gericht op het organiseren en faciliteren van prostitutie door anderen, waaronder het onderhouden van plaatsen waar prostitutie wordt verricht dan wel het herhaaldelijk verschaffen van ruimte voor het verrichten van prostitutie (uitbaten van een bordeel), bestraft met een geldboete van minimaal 100.000 en maximaal 500.000 roebel of een geldboete, waarvan de hoogte gelijk is aan het arbeidsinkomen of een ander inkomen van de dader van een periode van minimaal 1 en maximaal 3 jaar. De dader kan een beperking van bewegingsvrijheid of een gevangenisstraf van maximaal 5 jaar worden opgelegd. Indien bij het plegen van de in het eerste lid van artikel 241 WvSr genoemde strafbare feiten sprake is geweest van ambtsmisbruik, gebruik van geweld of dreiging met geweld, dan wel wanneer het een minderjarige betreft,¹⁰ kan op grond van artikel 241, tweede lid WvSr een

⁸ Уголовный кодекс Российской Федерации, wet N° 63-ФЗ van 13 juni 1996 (met latere wijzigingen). Een Russischtalige kopie van het Wetboek van Strafrecht kan worden verkregen via bijvoorbeeld <http://www.pravozashita.ru> [laatst geraadpleegd op 17 maart 2006].

⁹ In de oorspronkelijke Russische tekst van artikel 240, derde lid WvSr wordt gesproken van “bekende minderjarige personen” (заведомо несовершеннолетни), dat wil zeggen personen waarvan de dader wist of in alle redelijkheid had moeten kunnen weten dat zij minderjarig zijn.

¹⁰ In de oorspronkelijke Russische tekst van artikel 241, derde lid WvSr wordt gesproken van “bekende minderjarige personen” (заведомо несовершеннолетни), dat wil zeggen personen

gevangenisstraf van maximaal 6 jaar worden opgelegd. Strafbare feiten omschreven in het eerste en tweede lid van artikel 241 WvSr worden bestraft met een gevangenisstraf van ten minste 3 en ten hoogste 10 jaar indien het slachtoffer jonger is dan 14 jaar (artikel 241, derde lid WvSr).

Volgens artikel 12, eerste lid WvSr kunnen Russische staatsburgers en staatloze personen die hun gewone woonplaats in Rusland hebben, in Rusland strafrechtelijk worden vervolgd voor strafbare feiten gepleegd in het buitenland. Strafvervolging is echter alleen mogelijk indien het bewuste feit ook in het land waarin het werd gepleegd strafbaar is, en indien de dader in dat land nog niet is veroordeeld voor het plegen van dat feit. De in Rusland opgelegde straf mag bovendien niet hoger zijn dan de maximale bij wet voorgeschreven straf die in dat land voor het plegen van het bewuste feit opgelegd zou kunnen worden. Personen die de 16-jarige leeftijd niet hebben bereikt, kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd voor het plegen van de strafbare feiten genoemd in artikelen 240 en 241 WvSr.¹¹

2.2 Wetgeving met betrekking tot mensenhandel

Volgens artikel 22 van de Grondwet van de Russische Federatie (Gw) heeft eenieder die zich op het grondgebied van Rusland bevindt het recht op persoonlijke vrijheid en onschendbaarheid. Daarnaast verbiedt artikel 37, tweede lid Gw alle vormen van dwangarbeid.¹²

Wederrechtelijke ontneming van vrijheid is, op grond van artikel 127 WvSr, verboden en wordt bestraft met een beperking van vrijheid van de dader van maximaal 3 jaar, detentie van minimaal 3 en maximaal 6 maanden of een gevangenisstraf van maximaal 2 jaar (artikel 127, eerste lid WvSr). Indien bij het plegen van de in het eerste lid van artikel 127 WvSr genoemde strafbare feiten de daders in groepsverband handelden, dan wel indien er sprake is geweest van geweld, gebruik van wapens of indien het slachtoffer minderjarig is,¹³ of een zwangere vrouw of indien er meer dan één slachtoffer is, kan op grond van artikel 127, tweede lid WvSr een gevangenisstraf van ten minste 3 en ten hoogste 5 jaar worden toegepast. Strafbare feiten omschreven in het eerste en tweede lid van

waarvan de dader wist of in alle redelijkheid had moeten kunnen weten dat zij minderjarig zijn.

¹¹ Zie artikel 20 WvSr.

¹² Zie in deze context ook bijvoorbeeld E. Ю. Бархатова, Комментарий к Конституции Российской Федерации, 2005.

¹³ In de oorspronkelijke Russische tekst van artikel 127 WvSr wordt gesproken van “bekende minderjarige personen” (заведомо несовершеннолетни), dat wil zeggen personen waarvan de dader wist of in alle redelijkheid had moeten kunnen weten dat zij minderjarig zijn.

artikel 127 worden bestraft met een gevangenisstraf van ten minste 4 en ten hoogste 8 jaar indien zij door een georganiseerde groep zijn begaan, dan wel indien het slachtoffer als gevolg van onachtzaamheid van de daders overlijdt of een zwaar letsel oploopt (artikel 127, derde lid WvSr).

Sinds 2003 kent het Russische Wetboek van Strafrecht bijzondere bepalingen met betrekking tot mensenhandel en gebruik van slavenarbeid. Mensenhandel, in artikel 127.1, eerste lid WvSr¹⁴ gedefinieerd als het kopen of verkopen van een persoon of andere handelingen die tot doel hebben om een persoon uit te buiten door middel van rekrutering, overdracht van die persoon, of het huisvesten of onderbrengen van het slachtoffer wordt bestraft met een gevangenisstraf van maximaal 5 jaar. Onder uitbuiting wordt in deze context verstaan het (laten) verrichten van prostitutie door anderen of andere seksuele uitbuiting, dwangarbeid of slavernij of het verwijderen van organen of weefsel van het slachtoffer.¹⁵ Op grond van artikel 127.1, tweede lid WvSr kan een gevangenisstraf van ten minste 3 en ten hoogste 10 jaar worden opgelegd in de volgende gevallen: wanneer het meerdere slachtoffers betreft of het slachtoffer minderjarig is;¹⁶ wanneer er sprake is van ambtsmisbruik; wanneer er sprake is van geweld of dreiging met geweld; indien het slachtoffer naar het buitenland wordt getransporteerd of illegaal in het buitenland ondergebracht; wanneer er valse identiteitsdocumenten worden gebruikt of wanneer de identiteitsdocumenten van het slachtoffer in beslag worden genomen, niet worden teruggegeven of worden vernietigd; dan wel indien deze handelingen als doel hebben het verwijderen van organen of celweefsel van het slachtoffer. De in het eerste en tweede lid van artikel 127.1 WvSr omschreven handelingen worden, op grond van artikel 127.1, derde lid WvSr, bestraft met een gevangenisstraf van ten minste 8 en ten hoogste 15 jaar indien zij door een georganiseerde groep zijn begaan, indien het slachtoffer als gevolg van onachtzaamheid van de daders overlijdt of een zwaar lichamenteel letsel oploopt, dan wel indien de handelingen tevens een gevaar vormen voor het leven en de gezondheid van anderen.

Een dader die voor het eerst een in artikel 127.1 WvSr omschreven strafbaar feit pleegt en die vrijwillig het slachtoffer bevrijdt en die zijn medewerking verleent aan het strafrechtelijk onderzoek, kan onder omstandigheden aanspraak maken op vrijwaring van strafvervolging.¹⁷

¹⁴ Artikel 127.1 WvSr werd toegevoegd aan het Wetboek van Strafrecht bij wet N° 162-Ф3 van 8 december 2003. Zie ook US Department of State, Russia: Country Reports on Human Rights Practices – 2004, 28 februari 2005.

¹⁵ Zie considerans II bij artikel 127.1 WvSr.

¹⁶ In de oorspronkelijke Russische tekst van artikel 127.1, tweede lid WvSr wordt gesproken van “bekende minderjarige personen” (заведомо несовершеннолетни), dat wil zeggen personen waarvan de dader wist of in alle redelijkheid had moeten kunnen weten dat zij minderjarig zijn.

¹⁷ Zie considerans I bij artikel 127.1 WvSr. Vrijwaring van strafvervolging is alleen mogelijk indien het strafbare feiten omschreven in artikel 127.1, eerste lid WvSr betreft dan wel indien

Sinds de inwerkingtreding in 2003 werd in Rusland in slechts enkele gevallen een veroordeling uitgesproken op grond van artikel 127.1 WvSr.¹⁸ In de praktijk blijkt dat de bewijsvoering in zaken die betrekking hebben op mensenhandel, en met name het aantonen van het door de wet voorgeschreven element van ‘met oogmerk op uitbuiting’, niet eenvoudig is.¹⁹ Om die reden wordt een groot deel van de zaken die mogelijk verband houden met mensenhandel vervolgd op grond van artikel 240 WvSr (rekrutering ten behoeve van prostitutie).²⁰

Gebruik van slavenarbeid wordt op grond van het eerste lid van artikel 127.2 WvSr²¹ bestraft met een gevangenisstraf van maximaal 5 jaar. Slavenarbeid wordt in de wet gedefinieerd als arbeid van personen die als het ware eigendom zijn van een ander en voor wie het in feite onmogelijk is om het verrichten van arbeid te weigeren. Op grond van artikel 127.2, tweede lid WvSr kan een gevangenisstraf van ten minste 3 en ten hoogste 10 jaar worden opgelegd in de volgende gevallen: wanneer het meerdere slachtoffers betreft of het slachtoffer minderjarig is,²² wanneer er sprake is van ambtsmisbruik; wanneer er sprake is van chantage, geweld of dreiging met geweld; dan wel wanneer er valse identiteitsdocumenten worden gebruikt of wanneer de identiteitsdocumenten van het slachtoffer in beslag worden genomen, niet worden teruggegeven of worden vernietigd. De in het eerste en tweede lid van artikel 127.2 WvSr omschreven handelingen worden, op grond van artikel 127.2, derde lid WvSr, bestraft met een gevangenisstraf van ten minste 8 en ten hoogste 15 jaar indien zij door een georganiseerde groep zijn begaan,

het om meerder slachtoffers gaat, doch alleen voor zover zijn handelingen geen element bevatten van een ander misdrijf.

¹⁸ US State Department, Trafficking in Persons Report, 3 juni 2005, gaat uit van 11 veroordelingen. ИА Regnum, Более 500 тыс. женщин из постсоветской России проданы в сексуальное рабство, 7 september 2005 noemt 14 strafzaken op grond van artikel 127.1 WvSr. Zie ook The Moscow Times, Few Human Trafficking Cases Registered in 2004, 3 maart 2005. Е.В. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации; обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006 noemt 18 strafzaken, waarvan in 6 gevallen een straf werd opgelegd.

¹⁹ Zie onder andere Е.В. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации; обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006.

²⁰ Onder andere US Department of State, Trafficking in Persons Report, 3 juni 2005 en Е.В. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации; обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006.

²¹ Artikel 127.1 WvSr werd toegevoegd aan het Wetboek van Strafrecht bij wet N° 162-ФЗ van 8 december 2003. De bepalingen van dit artikel zijn overigens van toepassing niet alleen in geval van mensenhandel, maar ook andere gevallen van slavenarbeid.

²² In de oorspronkelijke Russische tekst van artikel 127.2, tweede lid WvSr wordt gesproken van “bekende minderjarige personen” (заведомо несовершеннолетни), dat wil zeggen personen waarvan de dader wist of in alle redelijkheid had moeten kunnen weten dat zij minderjarig zijn.

indien het slachtoffer als gevolg van onachtzaamheid van de daders overlijdt of een zwaar lichamelijk letsel oploopt.

Sinds de inwerkingtreding in december 2003 zijn in Rusland 8 strafrechtelijke onderzoeken geïnitieerd op grond artikel 127.2 WvSr, waarvan in 3 gevallen tot strafvervolgning werd overgegaan.²³

De Russische autoriteiten zijn zich bewust van het probleem van mensenhandel. Dit kan worden afgeleid uit het feit dat Rusland in 2003 mensenhandel en slavenarbeid strafbaar stelde. In 2003 werd aan de Doema tevens een nieuw wetsvoorstel inzake bestrijding van mensenhandel voorgelegd.²⁴ Dit voorstel werd echter niet aangenomen.²⁵ Daarnaast worden er van tijd tot tijd door de autoriteiten, vaak in nauwe samenwerking met niet-gouvernementele organisaties, conferenties gehouden en lezingen en cursussen georganiseerd met als doel het publiek, rechtshandhavende lichamen en ander openbare instellingen bewust te maken van de gevaren van mensenhandel.²⁶ De geraadpleegde experts geven echter aan dat deze activiteiten alleen op het federale niveau worden ontplooid.

2.3 Internationale regelgeving²⁷

De Russische Federatie is partij bij de belangrijke internationale verdragen ter bescherming van mensenrechten, waaronder – voorzover in de huidige context relevant – de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens,²⁸ het Aanvullend verdrag tot afschaffing van slavernij,²⁹ het Verdrag tot bestrijding van

²³ Zie E.V. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации: обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006.

²⁴ Zie bijvoorbeeld Internationale Organisatie voor Migratie, Analysis of Institutional and Legal Frameworks and Overview of Cooperation Patterns in the Field of Counter-Trafficking in Eastern Europe and Central Asia, november 2003.

²⁵ Проект закона о противодействии торговле людьми, wetsvoorstel van 18 maart 2003. Zie bijvoorbeeld E.V. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации: обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006.

²⁶ Onder andere US Department of State, Russia: Country Reports on Human Rights Practices – 2005, 8 maart 2006 en US Department of State, Trafficking in Persons Report, 3 juni 2005. Zie ook bijvoorbeeld Angel Coalition, Annual Program Report 2004 of ИА Regnum, Во Владивостоке поговорят о торговле людьми, 5 juli 2005 en В России вынесено уже 40 приговоров по обвинению в торговле людьми, 15 juni 2005.

²⁷ In de context van internationale regelgeving zie ook E.V. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации: обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006.

²⁸ De Russische Federatie is, als opvolger in de rechten en verplichtingen van de voormalige Sovjet-Unie, sinds 24 oktober 1945 lid van de Verenigde Naties.

²⁹ De Russische Federatie heeft, als opvolger in rechten en verplichtingen van de voormalige Sovjet-Unie, dit verdrag op 12 april 1957 geratificeerd; zie <http://www.unhchr.ch> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006]. De Russische Federatie is tevens, als opvolger in rechten en

mensenhandel en uitbuiting van anderen door prostitutie,³⁰ het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten³¹ en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM).³²

Voorts is Rusland partij bij het Protocol inzake de voorkoming, bestrijding en bestraffing van mensenhandel, in het bijzonder vrouwenhandel en kinderhandel tot aanvulling op het Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad.³³ Daarnaast is Rusland partij bij de aan het misdrijf van mensenhandel gelieerde Conventies no. 105 en no. 182 van de International Labour Organisation (ILO) betreffende de afschaffing van, respectievelijk, dwangarbeid³⁴ en de ergste vormen van kinderarbeid.³⁵

2.4 Terug- en overname overeenkomst

Er bestaat geen bilaterale terug- en overnameovereenkomst tussen Nederland en de Russische Federatie.

De Europese Unie heeft de onderhandelingen inzake een terug- en overname overeenkomst met de Russische Federatie op 4 november 2005 afgerond. Deze overeenkomst zal in werking treden zodra alle EU-lidstaten met Rusland een uitvoeringsprotocol tot stand hebben gebracht.

verplichtingen van de voormalige Sovjet-Unie, sinds 8 augustus 1956 gebonden door de bepalingen van het Slavernijverdrag van Genève van 25 september 1926; zie <http://www.unhchr.ch> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006].

³⁰ Verdrag van New York van 21 maart 1950. De Russische Federatie heeft, als opvolger in rechten en verplichtingen van de voormalige Sovjet-Unie, dit verdrag op 11 augustus 1954 geratificeerd; zie <http://www.unhchr.ch> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006].

³¹ De Russische Federatie heeft, als opvolger in rechten en verplichtingen van de voormalige Sovjet-Unie, dit verdrag op 23 maart 1976 geratificeerd; zie <http://www.unhchr.ch> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006].

³² Dit verdrag is voor Rusland op 5 mei 1998 in werking getreden; zie <http://conventions.coe.int> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006]. De Russische Federatie is op 28 februari 1996 toegetreden tot de Raad van Europa; zie <http://www.coe.int> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006].

³³ Zie <http://www.minbuza.nl> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006]. Dit instrument is voor Rusland op 25 juni 2004 in werking getreden.

³⁴ Rusland heeft deze conventie op 2 juli 1998 geratificeerd; zie <http://www.ilo.org> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006]. Rusland is tevens, als opvolger in rechten en plichten van de voormalige Sovjet-Unie, sinds 23 juni 1956 partij bij de Convention no. 29 betreffende dwangarbeid van de International Labour Organisation.

³⁵ Rusland heeft deze conventie op 25 maart 2003 geratificeerd; zie <http://www.ilo.org> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006].

3 Maatschappelijk kader

3.1 Sociaal-economische positie van de vrouw

Op grond van artikel 19, derde lid Gw genieten vrouwen in Rusland dezelfde rechten als mannen. Rusland heeft tevens een aantal internationale instrumenten inzake de rechten van de vrouw geratificeerd, waaronder het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten³⁶ en het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.³⁷

De economische hervormingen die na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in Rusland werden aangekondigd zijn nog niet verwezenlijkt. Met uitzondering van een kleine groep, hebben de meeste Russen nog steeds te maken met een lage levensstandaard, relatief hoge werkloosheid, lage lonen en beperkte mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing. Dit geldt ook voor Russische vrouwen. In individuele gevallen is de positie van vrouwen net als in andere landen afhankelijk van verschillende factoren, zoals de sociale en etnische afkomst van betrokkene, opleiding, woonplaats (grote stad of op het platteland), enzovoort.

Huiselijk geweld tegen vrouwen – zowel fysiek als mentaal – is een zeer wijdverbreid fenomeen in de Russische Federatie, dat alle lagen van de bevolking treft ongeacht de sociale, culturele of etnische achtergronden van het slachtoffer. Jaarlijks overlijden in Rusland circa 14.000 vrouwen als gevolg van huiselijk geweld.³⁸ Door slachtoffers wordt zelden aangifte gedaan, omdat het door alle betrokkenen – zowel de man en de vrouw als de politie – vaak als een familieaangelegenheid wordt beschouwd. Mede om die reden is de politie terughoudend met het vervolgen van daders van huiselijk geweld. In vele gevallen wordt een aangifte van huiselijk geweld door de politie afgedaan met een “corrigerend en educatief gesprek” met de man, waarna de zaak als opgelost wordt beschouwd.³⁹ Rusland kent geen bijzondere wetgeving ten aanzien van huiselijk geweld.⁴⁰ Verkrachting, ook binnen het huwelijk, is strafbaar in Rusland.⁴¹

³⁶ De Russische Federatie heeft, als opvolger in rechten en plichten van de voormalige Sovjet-Unie, dit verdrag op 23 maart 1976 geratificeerd; zie <http://www.unhchr.ch> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006].

³⁷ De Russische Federatie heeft, als opvolger in rechten en plichten van de voormalige Sovjet-Unie, dit verdrag op 3 september 1981 geratificeerd; zie <http://www.unhchr.ch> [laatst geraadpleegd op 20 maart 2006]. Zie, in de context van internationale instrumenten, ook Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 46/056/2005, 14 december 2005.

³⁸ Zie Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 46/056/2005, 14 december 2005. Volgens deze bron is circa 70% van Russische vrouwen (wel eens) slachtoffer (geweest) van huiselijk geweld. Zie ook A. Пронин, Статус женщины в современных обществах, 18 mei 2004.

³⁹ Zie bijvoorbeeld Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 46/056/2005, 14 december 2005 en World Organisation

Vrouwen die zich aan huiselijk geweld willen onttrekken kunnen opvang vinden in 25 crisisopvangcentra verspreid over het hele land.⁴² Hierbij dient echter te worden opgemerkt dat er geen opvangcentra in Moskou bestaan.⁴³ In de praktijk is het niet altijd gemakkelijk voor een slachtoffer om opvang te krijgen in een crisiscentrum. Voor de staatsopvangcentra geldt, volgens Amnesty International, dat opvang alleen mogelijk is voor vrouwen die in de betreffende gemeente over permanente woonregistratie beschikken. Tevens dient betrokkene middels een medische verklaring aan te kunnen tonen dat zij, en eventueel haar minderjarige kinderen die mede opgevangen worden, niet aan een besmettelijke ziekte lijdt. Rusland telt ongeveer 300 telefonische hotlines voor slachtoffers van huiselijk geweld.⁴⁴

Against Torture, Violence against Women in Russia; A Report to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2003.

⁴⁰ Gevallen van huiselijk geweld vallen onder de brede definitie van geweld en zijn strafbaar, afhankelijk van de omstandigheden van het geval, op grond Titel VII van het Russisch Wetboek van Strafrecht (strafbare feiten tegen personen); zie Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 46/056/2005, 14 december 2005. Zie ook US Department of State, Russia; Country Reports on Human Rights Practices – 2005, 8 maart 2006 en World Organisation Against Torture, Violence against Women in Russia; A Report to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2003.

⁴¹ Verkrachting is strafbaar op grond van artikel 131 tot en met 133 WvSr. De wet maakt geen onderscheid naar de aard van de betrekking tussen de dader en het slachtoffer; zie Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 46/056/2005, 14 december 2005; US Department of State, Russia; Country Reports on Human Rights Practices – 2005, 8 maart 2006 en World Organisation Against Torture, Violence against Women in Russia; A Report to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2003.

⁴² US Department of State, Russia; Country Reports on Human Rights Practices – 2005, 8 maart 2006, gaat uit van 23 opvangcentra in Rusland. Voor alle duidelijkheid, het betreft hier crisisopvangcentra voor slachtoffers van huiselijk geweld en niet voor slachtoffers van mensenhandel. Voor opvangmogelijkheden voor (teruggekeerde) slachtoffers van mensenhandel zie paragraaf 3.3.

⁴³ Acht van deze opvangcentra zijn staatsopvangcentra. De overige centra worden beheerd door niet-gouvernementele organisaties. Rusland telt tevens 2 opvangcentra voor mannen die zich aan huiselijk geweld willen onttrekken; zie Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 45/056/2005.

⁴⁴ Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 45/056/2005.

3.2 Sociale en maatschappelijke acceptatie

Prostitutie is in Rusland een wijdverbreid en algemeen bekend fenomeen.⁴⁵ Een groot aantal Russische vrouwen is in Rusland zelf of in het buitenland werkzaam in de prostitutie om op deze manier in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. In de Russische Federatie bestaat echter over het algemeen weinig sympathie voor personen die in de prostitutie werken of hebben gewerkt. Dit geldt deels ook voor slachtoffers van mensenhandel. Vooral indien er enige aanwijzingen bestaan dat betrokkene vóór haar vertrek naar het buitenland in de prostitutie werkte dan wel indien zij wist dat zij in het buitenland als prostituee zou worden ingezet,⁴⁶ wordt zij gauw zowel door haar omgeving als door de Russische autoriteiten gezien als een gewillige deelnemer aan mensenhandel. Verhandelde vrouwen worden dan ook vaak beschouwd als medeplichtig aan hun lot en worden niet gezien als slachtoffers die bescherming nodig hebben.⁴⁷ Vooral buiten de grote steden, waar de sociale controle relatief sterker is en de bevolking minder bekend is met het fenomeen van mensenhandel, zien teruggekeerde slachtoffers van mensenhandel zich vaak geconfronteerd met stigmatisering en verstoting door de plaatselijke omgeving. Het komt niet zelden voor dat uit angst voor verstoting door familie en vrienden vrouwen niet bereid zijn hun ervaringen met anderen te delen. De zeer lage bereidheid om na terugkeer in de Russische Federatie aangifte te doen tegen de daders (zie ook paragraaf 3.4) kan voor een deel worden verklaard door de angst dat de achtergronden en de geschiedenis van betrokkenen op deze manier bekend zou worden.

⁴⁵ Zie bijvoorbeeld US Department of State, Russia: Country Reports on Human Rights Practices – 2005, 8 maart 2006. Volgens officiële schattingen van het Russische Ministerie van Binnenlandse Zaken telt Rusland circa 150.000 prostituee(/é)s. Deze schattingen worden echter betwist door andere experts, die het aantal prostituee(/é)s in Moskou alleen op circa 80.000 - 130.000 en in Sint-Petersburg op circa 20.000 - 30.000 personen schatten; zie E.B. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации; обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006; Gazeta Wyborcza, Handel żywym towarem rośnie w Rosji lawinowo, 21 maart 2006 en W Rosji rośnie handel żywym towarem, 15 maart 2006.

⁴⁶ Volgens onder andere Internationale Organisatie voor Migratie, Trafficking for Sexual Exploitation: The Case of the Russian Federation, in: IOM Migration Research Series, No. 7, 2002, weet meer dan de helft van de uit Rusland afkomstige slachtoffers van mensenhandel dat zij in het buitenland als prostituee zullen werken.

⁴⁷ Door Internationale Organisatie voor Migratie, Trafficking for Sexual Exploitation: The Case of the Russian Federation, in: IOM Migration Research Series, No. 7, 2002, wordt onderscheid gemaakt tussen zogenaamde “onschuldige slachtoffers” (kort gezegd ‘onwetende’ vrouwen die door bedrog of bedreiging in de prostitutie terechtkwamen) en zogenaamde “willige slachtoffers” (kort gezegd vrouwen die wisten dat zij als prostituee zouden worden ingezet).

3.3 Opvangmogelijkheden en sociale reïntegratie

De Russische Federatie kent momenteel geen officiële – dat wil zeggen door de autoriteiten zelf georganiseerde – opvang- of rehabilitatieprogramma's voor slachtoffers van mensenhandel.⁴⁸ Opvang en rehabilitatieprogramma's voor slachtoffers van mensenhandel worden in Rusland uitsluitend door niet-gouvernementele organisaties verzorgd (zie hieronder). Personen waarvan het bij de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) bekend is dat zij slachtoffer van mensenhandel zijn, worden bij aankomst op Russisch grondgebied opgevangen door medewerkers van deze organisatie.⁴⁹ Indien blijkt dat betrokkene behoefte heeft aan eerste opvang en ondersteuning, wordt zij doorverwezen naar een niet-gouvernementele organisatie, doorgaans de *Angel Coalition* (zie hieronder). In andere gevallen beperkt de ondersteuning van de IOM zich tot hulp bij terugkeer naar de woonplaats van betrokkene, door bijvoorbeeld het verschaffen van een (trein)kaartje. Aan slachtoffers van mensenhandel wordt door de Russische autoriteiten geen steun in de vorm van bijvoorbeeld (bijzondere) bijstand of een financiële uitkering verleend.

In de Russische Federatie zijn diverse niet-gouvernementele organisaties actief op het gebied van bestrijding van mensenhandel, waarvan de in 1999 opgerichte *Angel Coalition* (Коалиция Ангел)⁵⁰ de bekendste en invloedrijkste organisatie is. De *Angel Coalition* is een vereniging van 43 niet-gouvernementele organisaties verspreid over heel Rusland. Het doel van de organisatie is voorlichting te geven over de gevaren van mensenhandel, training en hulp te bieden aan slachtoffers en de terugkeer van slachtoffers mogelijk te maken. De *Angel Coalition* wordt gesponsord door stichtingen, particulieren, en nationale en internationale overheden.⁵¹

De *Angel Coalition* heeft momenteel negen opvanghuizen voor slachtoffers van mensenhandel: twee in Sint-Petersburg (waarvan één voor minderjarigen) en één in Kazan, Petrozavodsk, Moermansk, Irkoetsk, Tsjeljabinsk, Jaroslavl en Nizjni

⁴⁸ Onder andere US Department of State, Russia: Country Reports on Human Rights Practices – 2005, 8 maart 2006 en Raad van Europa / Parlementaire Assemblee, Honouring of obligations and commitments by the Russian Federation, Doc. 10568, 3 juni 2005. Zie ook <http://www.antislavery.org> [laatst geraadpleegd op 25 januari 2006].

⁴⁹ Sinds 2001 zijn circa 100 slachtoffers van mensenhandel, waarvan 15 in 2005, op deze manier door de IOM opgevangen.

⁵⁰ Zie <http://www.angelcoalition.org> [laatst geraadpleegd op 21 maart 2006].

⁵¹ Angel Coalition, Research, education, training and public information programs for the prevention of sexual trafficking of girls and young women from Russia and the CIS, (ongedateerd).

Novgorod.⁵² De organisatie is voornemens op korte termijn een opvanghuis in Vladivostok te openen. Er bestaan momenteel geen opvanghuizen in Moskou.

Personen die in een opvanghuis worden opgevangen, krijgen naast onderdak, voedsel en geestelijke bijstand ook een reïntegratieprogramma aangeboden in de vorm van bijvoorbeeld vakcursussen of bijscholing. Een dergelijk programma gaat uit van de individuele wensen en mogelijkheden van betrokkene en heeft als doel betrokkene zo spoedig mogelijk zelfstandig te laten functioneren buiten het opvanghuis. Hoewel de opvanghuizen niet over eigen medische voorzieningen beschikken, kunnen de inwoners, op voordracht van het desbetreffende opvanghuis, medische zorg krijgen in de plaatselijke klinieken.⁵³ De kosten van medische behandeling komen volledig voor de rekening van het opvanghuis. In de opvanghuizen zijn tevens juristen aanwezig die de inwoners kunnen helpen bij het verkrijgen van nieuwe identiteitsdocumenten of advies en ondersteuning kunnen bieden indien betrokkene bereid is een rechtszaak te beginnen of te getuigen tegen de daders. Er is momenteel geen sprake van capaciteitstekorten in de opvanghuizen. Dit betekent dat alle slachtoffers onmiddellijk na aanmelding of doorverwijzing kunnen worden opgevangen.⁵⁴ Slachtoffers kunnen in principe 2 tot 3 weken in een opvanghuis verblijven, maar een langere periode van verblijf (tot maximaal 4 maanden) is mogelijk afhankelijk van de behoeftes van betrokkene. Verdere nazorg, in de vorm van bijvoorbeeld bemiddeling bij het volgen van een opleiding of hulp bij het zoeken van woonruimte en werk, is mogelijk indien betrokkene dit uitdrukkelijk wenst.⁵⁵

⁵² In sommige van deze opvanghuizen worden niet alleen slachtoffers van mensenhandel, maar ook slachtoffers van huiselijk geweld ondergebracht. Voor opvangmogelijkheden voor slachtoffers van huiselijk geweld zie paragraaf 3.1. Voor zover dezerzijds bekend is het krijgen van opvang in de opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel niet afhankelijk van het al dan niet bezitten van geldige woonregistratie in (de betreffende plaats in) de Russische Federatie. In deze context kan tevens het volgende worden vermeld. Russische onderdanen die het land verlaten om zich in het buitenland permanent te vestigen kunnen ervoor kiezen om hun woonregistratie in Rusland te beëindigen. In dat geval wordt het registratiestempel in het binnenlands paspoort van betrokkene ongeldig gemaakt en krijgt betrokkene in zijn buitenlands paspoort een migratiestempel, ook “migratievergunning” genoemd. Het is wel toegestaan om woonregistratie in Rusland te behouden in geval van permanente vestiging in het buitenland. In dat geval wordt in het buitenlands paspoort van betrokkene geen “migratievergunning” geplaatst.

⁵³ Onder andere Angel Coalition, Research, education, training and public information programs for the prevention of sexual trafficking of girls and young women from Russia and the CIS, (ongedateerd).

⁵⁴ In 2004 werden 75 slachtoffers van mensenhandel op dergelijke manier opgevangen. Recentere gegevens zijn dezerzijds niet beschikbaar.

⁵⁵ Door praktische obstakels – zoals grote afstanden of problemen met bereikbaarheid – blijkt nazorg niet altijd mogelijk te zijn. Het komt bovendien niet zelden voor dat vrouwen verdere contacten met de *Angel Coalition* niet op prijs stellen uit angst dat hun (nieuwe) omgeving bekend zou raken met hun achtergronden en geschiedenis.

Voorzover het de terugkeer en reïntegratie van slachtoffers van mensenhandel betreft, komt het in de praktijk voor dat vrouwen die naar Rusland terugkeren door leden van mensenhandelnetswerken worden benaderd – vaak al bij aankomst op het vliegveld – en vervolgens wederom naar het buitenland worden gestuurd om als prostituee te werken. Het is echter niet bekend hoe wijdverbreid dit fenomeen is.

Naast een nationale telefonische hulplijn, die vanuit heel Rusland bereikbaar is, bestaan er tevens internationale hulplijnen voor Russische slachtoffers van mensenhandel in Duitsland, Nederland, België en de Verenigde Staten. Daarnaast kunnen slachtoffers van mensenhandel gebruik maken van verschillende lokale hulplijnen.⁵⁶

3.4 Risico van represailles

Diverse geraadpleegde experts geven aan dat de bereidheid van slachtoffers van mensenhandel om aangifte te doen tegen de daders, dan wel om als getuige in een strafproces op te treden, zeer laag is. In 2004 waren slechts 3 gevallen bekend van vrouwen die bereid waren een belastende getuigenis af te leggen tegen daders van mensenhandel.⁵⁷ Sinds de inwerkingtreding van artikel 127.1 WvSr (mensenhandel) in december 2003 is slechts één geval bekend van strafvervolgung die door het slachtoffer zelf werd geïnitieerd. Voor een deel kan dit worden verklaard door de schaamte⁵⁸ en angst voor verstoting door de omgeving, die de slachtoffers koesteren. Het komt overigens niet zelden voor dat daders van mensenhandel op deze angst inspelen door het slachtoffer te chanteren met bekendmaking van haar geschiedenis bij bijvoorbeeld familie en vrienden, indien betrokkene na terugkeer naar Rusland actie zou willen ondernemen tegen de daders. De zeer lage aangiftebereidheid is echter voor een groot deel ingegeven door de angst voor represailles tegen betrokkene zelf en/of haar familieleden.⁵⁹ De geraadpleegde experts geven ook aan dat het risico van represailles aanzienlijk is, indien betrokkene daadwerkelijk aangifte zou doen of tegen de daders zou getuigen. De mate en soort van represailles kan variëren van bedreiging tot daadwerkelijke toepassing van geweld tegen betrokkene en haar omgeving (met

⁵⁶ Zie <http://www.angelcoalition.org> [laatst geraadpleegd op 24 maart 2006].

⁵⁷ Recentere gegevens zijn dezerzijds niet beschikbaar.

⁵⁸ Zie E.V. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации: обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006.

⁵⁹ Onder andere US Department of State, Russia: Country Reports on Human Rights Practices – 2004, 28 februari 2005 en World Organisation Against Torture, Violence against Women in Russia: A Report to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2003. Zie ook <http://www.antislavery.org> [laatst geraadpleegd op 25 januari 2006].

inbegrip van moord)⁶⁰ en is afhankelijk van verschillende factoren, zoals de grootte van het criminele netwerk en hoe goed het netwerk is georganiseerd. De geraadpleegde experts schatten in dat wanneer slachtoffers medewerking verlenen aan strafrechtelijk onderzoek, represailles vrijwel altijd verwacht kunnen worden indien de betreffende criminele organisatie niet eerst in haar geheel onschadelijk is gemaakt. In deze context dient tevens te worden vermeld dat corruptie een (zeer) wijdverbreid fenomeen is, dat alle delen en lagen van de Russische samenleving treft, met inbegrip van rechtshandhavende organen zoals de politie, *Prokuratura* (Russisch openbaar ministerie) of de rechterlijke macht. Er zijn in de praktijk gevallen bekend van corrupte medewerkers van deze organen die in ruil voor steekpenningen hulp en bescherming verleenden aan mensenhandelaren.⁶¹ Hierdoor hebben veel slachtoffers van mensenhandel weinig vertrouwen in de Russische autoriteiten.⁶²

Rusland kent sinds 2005 een Wet op de bescherming van slachtoffers, getuigen en andere deelnemers van strafrechtspleging.⁶³ Op grond van deze wet kunnen personen, waaronder slachtoffers en getuigen, ten aanzien van wie een reële dreiging van represailles – dood of geweld – kan worden vastgesteld, op eigen verzoek aanspraak maken op bepaalde beschermende maatregelen, waaronder bijvoorbeeld persoonlijke beveiliging of tijdelijke onderbrenging op een veilige locatie. In bepaalde gevallen is het mogelijk om betrokkene, al dan niet voorzien van een nieuwe identiteit en identiteitsdocumenten, op kosten van de staat te laten

⁶⁰ De geraadpleegde experts gaven aan dat er één geval bekend is van een slachtoffer dat bereid was te getuigen tegen haar daders. Kort daarna werd haar moeder vermoord. Het kan echter niet met alle zekerheid worden aangetoond dat deze moord door of in opdracht van mensenhandelaren werd gepleegd.

⁶¹ Onder andere US Department of State, [Trafficking in Persons Report](#), 3 juni 2005. Deze bron maakt tevens melding van twee bekende gevallen van strafvervolgung van corruptie in aan mensenhandel gerelateerde zaken. Zie ook US Department of State, [Russia; Country Reports on Human Rights Practices – 2005](#), 8 maart 2006 en [Russia; Country Reports on Human Rights Practices – 2004](#), 28 februari 2005; Raad van Europa / Parlementaire Assemblee, [Honouring of obligations and commitments by the Russian Federation](#), Doc. 10568, 3 juni 2005 en E.V. Тюрюканова, [Торговля людьми в Российской Федерации; обзор и анализ текущей ситуации по проблеме](#), maart 2006.

⁶² Onder andere World Organisation Against Torture, [Violence against Women in Russia; A Report to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights](#), 2003. Zie ook The Moscow Times, [Few Human Trafficking Cases Registered in 2004](#), 3 maart 2005. Zie ook E.V. Тюрюканова, [Торговля людьми в Российской Федерации; обзор и анализ текущей ситуации по проблеме](#), maart 2006.

⁶³ Закон о государственной защите потерпевших, свидетелей и иных участников уголовного судопроизводства, wet № 119-ФЗ van 20 augustus 2004. Deze wet is op 1 januari 2005 in werking getreden. Zie ook US Department of State, [Trafficking in Persons Report](#), 3 juni 2005; Raad van Europa / Parlementaire Assemblee, [Honouring of obligations and commitments by the Russian Federation](#), Doc. 10568, 3 juni 2005 en ИА Regnum, [Более 500 тыс. женщин из постсоветской России проданы в сексуальное рабство](#), 7 september 2005.

verhuizen naar een ander deel van de Russische Federatie. In de praktijk wordt deze wet (nog) niet geïmplementeerd.⁶⁴

⁶⁴

Onder andere E.V. Тюрюканова, Торговля людьми в Российской Федерации: обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006.

Bijlage(n)

I Lijst van gebruikte afkortingen

CIS	Commonwealth of Independent States (Gemenebest van Onafhankelijke Staten)
EU	Europese Unie
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
GOS	Gemenebest van Onafhankelijke Staten
ILGA	International Lesbian and Gay Association
ILO	International Labour Organisation
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
Gw	Grondwet (van de Russische Federatie)
no.	nummer
N°	nummer
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
US	United States
VN	Verenigde Naties
WvAO	Wetboek van Administratiefrechtelijke Overtredingen (van de Russische Federatie)
WvSr	Wetboek van Strafrecht (van de Russische Federatie)
ИА	Информационное Агентство (informatieagentschap)
ФЗ	Федеральный Закон (federale wet)

II Lijst van geraadpleegde bronnen

Amnesty International, Russian Federation: Nowhere to turn to – Violence against women in the family, EUR 46/056/2005, 14 december 2005;

Angel Coalition, Research, education, training and public information programs for the prevention of sexual trafficking of girls and young women from Russia and the CIS, (ongedateerd);

Angel Coalition, Annual Program Report 2004;

ILGA, World Legal Survey; Russia (last updated 31/07/00);

Internationale Organisatie voor Migratie, Trafficking for Sexual Exploitation: The Case of the Russian Federation, in: IOM Migration Research Series, No. 7, 2002;

Internationale Organisatie voor Migratie, Analysis of Institutional and Legal Framework and Overview of Cooperation Patterns in the Field of Counter-Trafficking in Eastern Europe and Central Asia; Research Report, november 2003;

Raad van Europa / Parlementaire Assemblee, Honouring of obligations and commitments by the Russian Federation, Doc. 10568, 3 juni 2005;

US Department of State, Russia; Country Reports on Human Rights Practices – 2004, 28 februari 2005;

US Department of State, Trafficking in Persons Report, 3 juni 2005;

US Department of State, Russia; Country Reports on Human Rights Practices – 2005, 8 maart 2006;

World Organisation Against Torture, Violence against Women in Russia; A Report to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2003;

Бархатова Е. Ю., Комментарий к Конституции Российской Федерации, 2005;

Пронин А., Статус женщины в современных обществах, 18 mei 2004;

Тюрюканова Е. В., Торговля людьми в Российской Федерации: обзор и анализ текущей ситуации по проблеме, maart 2006

Persberichten

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van relevante artikelen en nieuwsberichten. De in het ambtsbericht genoemde bronverwijzingen zullen hier niet worden herhaald.

In het bijzonder is gebruik gemaakt van de volgende persoverzichten en -agentschappen:

Gazeta Wyborcza (<http://www.gazeta.pl>)
The Moscow Times (<http://www.themoscowtimes.com>)
ИА Regnum (<http://www.regnum.ru>)
Российская Газета (<http://www.rg.ru>)

Websites

<http://taalunieversum.org/taalunie>

<http://conventions.coe.int>

<http://www.antislavery.org>

<http://www.coe.int>

<http://www.constitution.ru>

<http://www.duma.gov.ru>

<http://www.gazeta.pl>

<http://www.hro.org>

<http://www.ilga.info>

<http://www.minbuza.nl>

<http://www.owl.ru>

<http://www.pravozashita.ru>

<http://www.regnum.ru>

<http://www.rg.ru>

<http://www.themoscowtimes.com>

<http://www.un.org>

<http://www.unhchr.ch>

<http://www.xe.com>